

"VIP-НЕОЛОГІЗМИ" АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ XXI СТОЛІТТЯ

У статті проаналізовано інновації англійської мови останніх років, авторами яких вважаються американські державні і політичні діячі. Результати вербокративної діяльності "VIP-персон" пов'язані з "антитерористичними" війнами XXI століття.

Трагічні події 11 вересня 2001 року та їх наслідки, особливо оголошена Америкою "війна з тероризмом", знайшли глибокий відбиток у словниковому складі англійської мови. Крім того, ці події і пов'язані з ними явища громадського життя Америки й інших країн перетворилися на один із тих макросоціальних чинників, що справляють сьогодні значний вплив на процес поповнення словникового складу англійської мови, особливо його американського варіанта.

Дуже помітною під час боротьби з тероризмом стає "вербокративна", словотворча діяльність державних і політичних діячів (або їх "спіч-райтерів"). Виділяються, насамперед, нові слова і фрази в промовах і виступах президента США Джорджа Буша молодшого, які одержали назву "бушизмів" – *bushisms* [1: 334]. Так, зворот *axis of evil* було введено Д. Бушем в одній із своїх промов (так званої *axis of evil speech*) на початку 2002 року для позначення певних країн, що, на думку американського президента, є центрами міжнародного тероризму. Цей "бушизм" перетворився на один із найпопулярніших виразів англійської мови і був калькований у багато інших мов.

Спочатку до країн "вісі зла" (*axis of evil country*) американці відносили Ірак, Іран і Північну Корею, однак уже через тиждень після президентської промови офіційні особи Білого Дому "приєднали" до них Лівію, Сирію і Кубу [2: 28]. Ці три країни були приєднані на "правах" членів вісі зла більш низького розряду, і було створено фразу *junior varsity axis of evil: But today an administration official said that, along with Libya and Cuba, Syria was regarded as a member of the "junior varsity axis of evil"* (The New York Times, Apr.15, 2003). Зазначимо, що відомі державні і політичні діячі в самій Америці виступили з різкою критикою терміна *axis of evil*. Д. Картер, екс-президент США, наприклад, вважає його примітивним і "контрпродуктивним", відзначаючи, що цей термін включає, до того ж, зовсім різні категорії країн [3: 232].

Розглядаючи зворот *axis of evil*, можна згадати і вираз *evil empire*, оскільки його часто асоціюють із відзначеним "бушизмом": *Before there was any "axis of evil", there was the "evil empire"*. (Time, Sept.29, 2003). Словосполучення *evil empire* вживалося для характеристики Радянського Союзу у 80-і роки XX сторіччя. Його автором вважають тодішнього президента США Р. Рейгана. Останнім часом спостерігається своєрідне "відродження" цього історизму, його вживають деякі американські політичні діячі стосовно мусульманських країн, воно може виступати і як синонім звороту *axis of evil: North Korea is a charter member of George W. Bush's evil empire* (Business Week, Dec. 1, 2003).

Словосполучення *axis of evil* послужило зразком для створення неологізмів (в основному напівжартівливих або іронічно-саркастичних), що позначають об'єднання і союзи. Так, Франція й інші "європейські зрадники" були об'єднані Америкою у "вісь ласок" (*axis of Weasels*): *This week the website, whose raison d'être is to punish countries labeled part of the "Axis of Weasels", will launch a campaign urging Americans to dump their French wines and champagnes* (Time, March 10, 2003). Відзначимо, що гнів Америки проти "головного зрадника" в особі Франції вилився не тільки у вимогах консервативних сил розірвати певні "оборонні" контракти з Францією, але й повністю замінити французькі вина американськими, перейменувати деякі речі, зокрема, назви страв, що асоціювалися з цією країною та її кулінарією. Так, "картопля-фрі" (в англійській мові – *french fries*) у меню деяких ресторанів, у тому числі і в кафетеріях будинку Конгресу, була перейменована у "смажену картоплю свободи" (*freedom fries*), а "французький соус" для салату (*french salad dressing*) також перетворився на "соус свободи" (*liberty dressing*). Були навіть пропозиції щодо надання нової назви виразу *french kiss*.

Досить поширеним став вираз *axis of absurdity: Two years after the Bush-Cheney-Ashcroft axis of absurdity spent untold billions of our tax money to lock down America, do you feel safer?* (The Austin Chronicle, Sept.11, 2003). Тому лінгвісти вважають, що в англійській мові почала функціонувати словотворча модель *axis of* у значенні "об'єднання, союз" [1: 333].

З "антитероризмом" пов'язані і такі "президентські" інновації, як вираз *women of cover*, який Джордж Буш почав уживати стосовно жінок-мусульманок (в одязі, що покриває їх від голови до ніг), стійке словосполучення *terrorist underworld*, що вводить поняття підпільного світу терористичних організацій: *A terrorist underworld...operates in remot jungles and deserts, and hides in the centers of large cities...* (Current History, June 2003).

Серед інших "бушизмів" відзначимо слово *misunderestimate* "недооцінювати (загрозу, ворога)". Надалі дієслово *misunderestimate* розширило дещо своє значення: *Mr Bush is still battling against what he calls being "misunderestimated"* (Financial Times, June 6, 2003). Воно служить також прикладом "мовних неточностей", що нерідко допускаються президентом США: префікс *mis-* тут є елементом тавтологічним, зайвим. Подібне явище можна спостерігати й у "бушизмі" *embetterment* (замість *betterment*). Мовною інновацією

американського президента вважається і слово *friend-raiser*, створене ним для позначення особливого заходу, проведеного з метою збору коштів (порівн. *fund-raiser*): *The barbecue was what Mr. Bush calls "a friend-raiser", meaning no contribution was required for entry* (The Christian Science Monitor, Oct. 21, 2003).

Джордж Буш як техасець не міг не виступити популяризатором у літературній англійській мові слів і словосполучень, що співвідносяться з "місцевим колоритом". Найбільш відомим із "техасизмів" є вираз *ride herd*. Президент говорив, що вживає цей вираз у значенні "рухати процес, тримати його під контролем". У британській газеті *Financial Times* пояснюється, що стало словосполучення *ride herd* відбиває деякі ковбойські реалії рідного президенту Техаса. Воно базується на тому, що ковбої, випасаючи або переганяючи череду, тримають її під контролем за допомогою гучного голосу, батога і ласо, а такі дії саме і позначаються за допомогою вираження *ride herd*: *"It's to keep the things moving, to keep the process moving. I used the expression "ride herd". The reference was to Mr Bush native Texas, where the cowboys who keep the cattle in line – cracking the whip, whistling, hollering and lassoing the odd stray – are the ones who "ride herd"* (Financial Times, June 5, 2003).

Природньо, що "президентські інновації" підхоплюються багатьма іншими людьми, причому нерідко використовуються для створення іронічного і саркастичного ефекту і тим самим поширюються в періодичній пресі: *Bush said the Aqaba meeting had yielded the "first signs of peace and he promised to ride herd on both parties* (Austin American-Statesman, June 30, 2003). Особливо популярним, за нашими спостереженнями, є дієслово *misunderestimate* разом із своїм похідним – іменником *misunderestimation*: *He has benefited greatly from not being taken seriously at first, from being "misunderestimated" as it were.* (Business Week, Oct. 27, 2003). *Myths, motivations and "misunderestimations": the Bush administration and Iraq* (International Affairs, March 2003).

Роблять свій внесок в англійську мову й інші керівники Америки. Зокрема, міністр оборони США Д. Рамсфельд вважається автором досить популярного виразу *unknown unknowns* "невідомі невідомості", "можливі несподіванки" (у початковому контексті – "непередбачені атаки терористів"): *Presidential campaigns cannot prepare for what Donald Rumsfeld calls "unknown unknowns" – another terrorist attack, a domestic event that becomes a mega-story.* (Time, May5, 2003). *Vague concerns about jumping genes, unknown unknowns and the ethics of "playing God"- traditional arguments against genetic meddling – won't matter.* (The Economist, June 7, 2003). Згодом Д. Рамсфельд на базі виразу *unknown unknowns* створив ще один неологізм-словосполучення *known unknowns* "те, про що ми знаємо, що ми цього не знаємо": *And by its nature, intelligence is best on finding out what Donald Rumsfeld calls the "known unknowns"- the things we know we do not know.* (Financial Times, Jan. 10/Jan. 11, 2004). Як видно з наведених прикладів, його неологізми також стають відомими за межами США.

Крім того, міністр оборони США Д. Рамсфельд виступив популяризатором у літературній мові слова *dead-ender*, яке раніше вживалося лише в спортивному жаргоні із значенням "спортсмен або команда, які програли". Вважається, що Д. Рамсфельд першим почав вживати це слово у своїх промовах і виступах для позначення фанатика, що б'ється до кінця, не бажає визнати свою поразку. Можна навести приклад такого вживання: *"Where pockets of dead-enders are trying to reconstitute, the army was rooting them out"* (Houston Chronicle, Aug. 10, 2003). Згодом у мові військових слово *dead-ender* починає функціонувати як частковий синонім лексичної одиниці *die-hard*, однак, на відміну від останньої, яка нерідко може мати позитивну оцінку в денотації, неологізм *dead ender* вносить пейоративний відтінок "твердолобого небажання" визнати свою поразку. Цей неологізм особливо часто вживається в контекстах "іракської війни" США та їх союзників у 2003 році: *US intelligence officials wondered if some of Saddam's dead-enders had formed an unholy alliance with Islamic extremists.* (Newsweek, Sept. 1, 2003). *It has become increasingly clear that the resistance in Iraq is not the work of a small band of dead-enders* (Newsweek, Nov. 24, 2003).

Колишній Державний Секретар США Колін Пауелл "запустив" у мовний обіг фразу *slide-rule general*, яка стала вводити поняття "військовий лідер із сучасним, інтелектуальним підходом до проблеми війни; полководець, що використовує сучасні методи і засоби ведення війни": *But it's not all rosy between Franks and the Defense Secretary. Franks is said to view Rumsfeld as a "slide-rule general", a phrase coined by US Secretary of State Colin Powell to describe Paul Wolfowitz, the Bush administration's hawkish Deputy Secretary of Defense.* (Sunday Business Post, March 23, 2003).

Можна згадати також офіційного представника Білого Дому Арі Флейшера, який запропонував вживати терміни *homicide bomber*, *homicide bombing* (замість словосполучень *suicide bomber*, *suicide bombing*), оскільки вони, на його думку, точніше передають поняття "терорист-камікадзе", "терористичний акт, здійснений терористом-камікадзе". Словосполучення *homicide bomber*, *homicide bombing* підкреслюють намір убити інших людей, а не тільки себе: *The president ... convened a meeting of the National Security Council, at which point, in the middle of the meeting, the president was informed about this morning's homicide bombing in Jerusalem... The Saudi telethon, as they have told it to us, is to provide assistance to the Palestinian people, and that isn't — no money is going to go to provide the homicide bombers with any assistance from the Saudi government* (Federal News Service, Apr. 12, 2002).

Терміни *homicide bomber*, *homicide bombing* були особливо "прийняті на озброєння" ізраїльтянами для характеристики "терористів" і "терористичної діяльності" палестинських й інших мусульманських фундаменталістських організацій і угруповань, хоча подібні номінації досить часто зустрічаються і в

американських джерелах: We have all seen the pictures of babies draped in **homicide bomber** gear. (The Daily Texan, May 5, 2003).

У даній статті розглянуті лише найбільш поширені в сучасній англійській мові інновації, авторами яких вважаються американські державні і політичні діячі. Останніми роками кількість таких "VIP-неологізмів" постійно зростає і заслуговує на подальшу увагу дослідників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Glovka W., Melancon M., Wyckoff D. Among the New Words // American Speech. – Vol. 78. – #3. Fall 2003. – P.331-342.
2. Matthews C. American Beyond Our Grandest Notions. – New York: The Free Press, 2002. – 240 p.
3. Coulter A. Treason. Liberal Treachery from the Cold War to the War on Terrorism. – New York: Crown Forum, 2003. – 355 p.

Матеріал надійшов до редакції 17.04.2006 р.

Зацний Ю.А. "VIP-неологізми" англійського языка XXI столетия.

В статье анализируются новые слова и словосочетания последних лет, являющиеся результатом словотворческой деятельности государственных и политических деятелей США в период "антитеррористических" войн.

Zatsnyi Yu.A. English XXI century "VIP-neologisms".

This article analyses new words and word combinations coined or used by the American statesmen and political figures.